

ROLA SKORINGU W ZARZĄDZANIU RYZYKIEM

Marcin Gadomski

Starszy Menadżer, Dział Zarządzania Rysykiem, Deloitte

Skoring to system punktowej oceny służący identyfikacji różnych grup w danej populacji. Model skoringowy przypisuje poszczególnym cechom obiektu wartości punktowe, które stanowią podstawę podejmowania decyzji operacyjnych.

W ostatnim czasie mianem skoringu, stosując pewien skrót myślowy, określa się również wynik statystycznej analizy danych mającej na celu znalezienie optymalnego algorytmu przeprowadzania punktowej oceny.

Metody punktowej oceny wniosków kredytowych zaczęły być stosowane w USA i Europie Zachodniej w latach 70 ubiegłego wieku.¹ W Polsce pierwsze metody skoringowe zaczęły być wykorzystywane przez banki do oceny wiarygodności kredytowej w latach 2001-2003. Niezwykły wzrost popularności metod skoringowych zaobserwowany w ciągu ostatniego dziesięciolecia zawdzięczamy rozwojowi technologii informatycznych i systemów przepływu informacji, wzrostowi konkurencyjności na rynku usług finansowych oraz globalizacji rynków finansowych. Powszechne zastosowanie skoringu do oceny wiarygodności kredytowej wynika również z wymagań i rekomendacji nadzorczych (np. Nowa Umowa Kapitałowa, MSSF, Rekomendacje KNF).

Uwarunkowania stosowania skoringu

Istotą metod skoringowych jest standaryzacja procesu podejmowania decyzji, w oparciu o wyselekcjonowany, ograniczony zakres informacji.

W związku z tym metody skoringowe stosuje się dla procesów decyzyjnych, które spełniają poniższe kryteria:

- ◆ Decyzje są powtarzalne (podejmuje się je często),
- ◆ Analizowany problem jest podobny (w tym występuje podobny zakres informacji wsadowych i podobny zakres możliwych decyzji),
- ◆ Większość informacji potrzebnej do podjęcia decyzji można ograniczyć do relatywnie niewielkiego zakresu,

¹ <http://www.fairisaac.com/fic/en/company/history.htm>.

- ◆ Koszt (w tym utraconych korzyści) w przypadku pojedynczych błędnych decyzji wskutek standaryzacji i uproszczenia rzeczywistości jest mniejszy niż korzyści ze stosowania metod skoringowych.

W praktyce metody skoringowe sprawdzają się również w sytuacjach, gdy powyższe warunki nie są idealnie spełnione. Metodyka podejmowania decyzji powinna uwzględniać przypadki, gdy sam skoring nie stanowi wystarczającej podstawy do podjęcia decyzji i powinien zostać uzupełniony o dodatkową, indywidualną analizę. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na poniższe kwestie:

- ◆ Aspekt etyczny (a czasem też prawny) stosowania skoringu, w sytuacji decyzji istotnych społecznie (np. nie każda osoba posiadająca statystycznie niekorzystne cechy jest w rzeczywistości „złym” dłużnikiem),
- ◆ Kwestia utraconych korzyści, jeśli stosowany skoring dyskryminuje dochodową niszę.

Jakość dostarczanych przez system oceny skoringowej wyników zależy w równym stopniu od jakości metodyki, jak i całego otoczenia funkcjonowania modelu i systemu kontroli wewnętrznej. Istotne elementy stanowią:

- ◆ Precyzyjna i jasna instrukcja/dokumentacja stosowanej metodyki i narzędzi wspomagających proces oraz szkolenia pracowników,
- ◆ Wiarygodność danych wsadowych, w tym mechanizmy kontroli danych oraz możliwość niezależnej weryfikacji poprawności danych,
- ◆ Skuteczność kontroli procesu nadawania ocen na poziomie poszczególnych przypadków (z uwzględnieniem ich istotności) oraz monitorowanie i raportowanie działania całego systemu ocen,
- ◆ Niezależność osób opracowujących system ocen od osób odnoszących korzyści z określonych decyzji.

Korzyści z wykorzystania metod skoringowych

Zastosowanie metod skoringowych do podejmowania decyzji pozwala zapewnić przejrzystość i obiektywność procedur, ograniczyć koszty operacyjne oraz zwiększyć skuteczność zarządzania ryzykiem.

Korzyści płynące z zastosowania metod skoringowych to:

- ◆ Szybki i efektywny kosztowo proces podejmowania decyzji,
- ◆ Możliwość podejmowania decyzji przez pracowników nieposiadających wiedzy eksperckiej,
- ◆ Spójne traktowanie poszczególnych przypadków i możliwość kontroli całego procesu podejmowania decyzji operacyjnych,
- ◆ Obiektywny system oceny, stanowiący punkt odniesienia w negocjacjach wewnętrznych i zewnętrznych,

- ◆ W przypadku stosowania metod statystycznych:
 - Określenie cech najmocniej wpływających na badane zjawisko na podstawie zebranych danych i możliwość określenia ich wag,
 - Pomiar jakości stosowanego modelu oceny.

Należy zwrócić uwagę, że korzyści z właściwie zbudowanego modelu statystycznego mają szczególne znaczenie na rynkach o dużej konkurencji (przewaga konkurencyjna) oraz w sytuacjach, kiedy rośnie koszt błędnie podjętej decyzji (np. w okresie gorszej koniunktury gospodarczej dla ryzyka kredytowego).

Obszary zastosowania skoringu

Chociaż po raz pierwszy metody oceny punktowej wiarygodności kredytowej zastosowano w firmach sprzedaży wysyłkowej², najszerze zastosowanie modele te znalazły w ocenie wiarygodności kredytowej klientów instytucji finansowych (skoring kredytowy).

Skoring kredytowy to system punktowej oceny aplikacji kredytowych bazujący na istotnych cechach wnioskodawcy i transakcji, służący ocenie wiarygodności kredytowej wnioskodawcy.³ Na jego podstawie banki podejmują decyzję o przyznaniu kredytu, wysokości kredytu, minimalnym poziomie zabezpieczeń czy limicie na karcie kredytowej.

Skoring aplikacyjny

- Ocena wnioskodawcy na podstawie danych socjo-demograficznych pochodzących z formularzy aplikacyjnych wypełnionych przez wnioskodawcę. Stosowany w podejmowaniu decyzji kredytowych.

Skoring behawioralny

- Bierze pod uwagę informacje zgromadzone w trakcie współpracy z klientem i przewiduje jego zachowania. Jest istotnym elementem bieżącego monitoringu portfela kredytów (a także istotnie wspomaga skoring aplikacyjny dla istniejących klientów).

Ze względu na walory metod skoringowych, coraz większą dostępność danych oraz konkurencję, instytucje finansowe i inne przedsiębiorstwa coraz chętniej sięgają po te metody.

Modele skoringowe są wykorzystywane przez instytucje finansowe m.in. w celu odnawiania limitów kredytowych (skoring behawioralny), zapobiegania nadużyciom kredytowym (skoring wykrywania wyłudzeń), określania optymalnych ścieżek postępowania dla klientów bliskich niewypłacalności lub niewypłacalnych (model przewidywający, *collection scoring*). Wyniki modeli skoringowych nie służą wyłącznie do podejmowania decyzji,

² Lyn C. Thomas, David B. Edelman, Jonathan N. Crook, *Credit scoring and its applications*, Society For Industrial & Applied Mathematics, U.S., 2002.

³ *Equal Credit Opportunity Act*, <http://www.cardreport.com/laws/ecoa.html>, Sec. 202.2.

a ich zakres wykorzystania ulega rozszerzeniu, obejmując m.in. określanie ceny produktów kredytowych i ich dochodowości, pomiar ryzyka portfelowego, testy warunków skrajnych, wyliczanie wymogu kapitałowego.

Modele skoringowe znajdują szerokie zastosowanie poza instytucjami finansowymi. Modele oceny kredytowej są wykorzystywane przez firmy windykacyjne, operatorów komórkowych, a także wielu przedsiębiorstwach, np. w celu określenia obiektywnych zasad definiowania warunków płatności dla kontrahentów.

Literatura

1. *Equal Credit Opportunity Act*, <http://www.cardreport.com/laws/ecoa.html>.
2. Lyn C. Thomas, David B. Edelman, Jonathan N. Crook, *Credit scoring and its applications*, Society For Industrial & Applied Mathematics, U.S., 2002.
3. <http://www.fairisaac.com/fic/en/company/history.htm>.